

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์และคนทั่ว ๆ ไป ก็นิยามพูด หรือใช้คำว่า “ศิลปะ” ให้เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ เสมอ ไม่ว่าโดยความเป็นจริงศิลปะจะหมายความว่าอย่างไรก็ตาม เช่น เรามักจะพูดถึงคนที่แต่งกายดีว่ามี “ศิลปะในการแต่งกาย” พูดถึงคนที่มีวาทีศิลป์หรือพูดจาดีว่า “มีศิลปะในการพูด” หรือนำเอาคำว่า “ศิลปะ” ไปใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามความหมายของการกระทำที่ต่าง ๆ กัน เช่น ศิลปะในการต่อสู้ ศิลปะในการปลุกระดมมวลชน ศิลปะในการหา (ซื้อ) เสียงศิลปะในการเขียน โคลงกลอน ศิลปะในการตกแต่ง ฯลฯ เป็นต้น เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าศิลปะถูกนำมาเข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ละคนในสังคมนั้น ๆ ก็อาจมีแนวความคิดที่อาจแตกต่างกันออกไป เช่นเดียวกับผู้สร้างงานศิลปะ หรือที่เราเรียกว่า “ศิลปิน” (Artist) คือ ผู้สร้างศิลปะที่เป็นจิตรศิลป์ หมายถึงงานที่นอกจากต้องใช้ความเพียรด้วยมือและความคิด ยังต้องมีพุทธปัญญาและจิตด้วย คือ ต้องมีประสาทไวใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดปัญญาความคิดและความรู้สึกทางใจพวยพุ่งออกมา และแทรกซึมเข้าไปในสิ่งนั้น (ส.ศิษย์คณะศ, 2525) และศิลปินจะแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราว เทคนิค หรือวิธีการ เพราะศิลปินมีแนวความคิดที่เป็นตัวของตัวเอง มีผู้สร้างงานศิลปะจำนวนไม่น้อยที่สร้างงานศิลปะ โดยมีได้มุ่งหวังเพียงจะแสดงออกตามความคิดของตนเพียงประการเดียว หากแต่ได้พยายามแสดง ความรู้สึกของตนที่มีต่อสังคมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ด้วย ส่วนจะแสดงออกทางศิลปะได้อย่างอิสระเสรีตามความต้องการแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับความใจกว้างของผู้นำในสังคม หรือความต้องการในสังคม นั้น ๆ ด้วย

เป็นที่ยอมรับกันว่า ศิลปะคือผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ของตนเพื่อสนองความต้องการของตนและสังคม และการสร้างสรรค์งานศิลปะมีพื้นฐานมาจากจิตใจของบุคคลผู้นั้นเป็นสำคัญ หากแต่มีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานทางวัฒนธรรม ครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ชีวิตในวัยเด็ก ประสบการณ์ในวัยผู้ใหญ่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ทัศนคติ ความเชื่อและศรัทธาที่เกี่ยวข้องในชีวิตของแต่ละคน

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดงานศิลปะที่หลากหลาย และแตกต่างกันออกไปตามวิถีและปรัชญาความเชื่อของแต่ละบุคคล (อ้างใน แสงนาง ดิประชา, 2530)

ผู้ศึกษามีความสนใจในผลงานศิลปะของสรพงษ์ สีมกฏ ผู้ซึ่งเป็นศิลปินที่มีความสามารถในด้านจิตรกรรม โดยใช้เทคนิคสีน้ำมัน ซึ่งผลงานของสรพงษ์ สีมกฏ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม ซึ่งเห็นได้ชัดถึงความรู้สึกที่ศิลปินมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับสังคมที่ตนมีชีวิต ร่วมอยู่ การรับรู้และเป็นไปของสังคมมีส่วนกระตุ้นให้ศิลปินมิได้มีความต้องการแสดงออกที่จะถ่ายทอดรูปแบบในแง่ของความเป็นเพียงอย่างเดียว หากแต่มีความต้องการจะเสนอแง่คิด ข้อคิด ปรัชญา อันแฝงอยู่ในเรื่องราว รูปแบบที่ศิลปินแสดงออกมาให้คนในสังคมนั้นได้มีส่วนร่วมรับรู้ด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงบันดาลใจในการสร้างงานด้านศิลปะของสรพงษ์ สีมกฏ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าผลการศึกษารั้งนี้จะเป็นแนวทางในการสร้างผลงานทางศิลปะแก่ผู้ที่สนใจในเรื่องของศิลปะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาประวัติชีวิต และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะของสรพงษ์ สีมกฏ

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านกรณีศึกษา

1. การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษกรณีศึกษา คือ สรพงษ์ สีมกฏ ซึ่งเป็นศิลปินดีเด่นจากการแสดงศิลปกรรม 14 ตุลา วันประชาธิปไตย ประเภทจิตรกรรม
2. การศึกษาประวัติชีวิตของศิลปิน สรพงษ์ สีมกฏ จะศึกษาภายใต้แนวคิดที่กำหนดไว้ในกรอบการศึกษาดังนี้
 - ก. ประวัติชีวิตส่วนตัว (ครอบครัว, การศึกษา, การทำงาน)
 - ข. การดำเนินชีวิตประจำวัน
 - ค. ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ
3. การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานด้านศิลปะของศิลปิน สรพงษ์ สีมกฏ จะศึกษาภายใต้แนวคิดที่กำหนดไว้ในกรอบการศึกษาดังนี้
 - ก. แรงบันดาลใจ

- ข. การสร้างแนวความคิด
- ค. การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะ
- ง. การประเมินผล

4 ในส่วนของการศึกษาประวัติผลงานการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน จะมีลักษณะเป็นการศึกษาข้อมูลในเชิงสำรวจ หรือเชิงพรรณนาที่จะเป็นบันทึกต่าง ๆ ที่เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานศิลปะชิ้นนั้น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา รูปแบบทางศิลปะ และเทคนิค

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของศิลปิน สรพงษ์ สิชมภู เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของศิลปิน โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และการซักถามจากตัวศิลปินเป็นหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

เนื่องจากเรื่องที่ทำการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านศิลปะ จึงขอจำกัดนิยาม คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

แรงบันดาลใจ (Inspiration) คือ การที่คิดเห็นเป็นศิลปกรรม เกิดความคิดหรือการกระทำเชิงสร้างสรรค์ขึ้นหรือได้จากความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความงาม ทัศนคติ และอื่น ๆ มาจากบางสิ่งบางอย่างไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะ หมายถึง สิ่งที่ส่งเสริมและมีอำนาจ รวมถึงอุปสรรคในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยทางด้านส่วนตัว ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางด้านศิลปะ

ปัจจัยด้านส่วนตัว หมายถึง ความชอบ ความประทับใจ ความตั้งใจ ความสนใจหรือแม้แต่ ความกังวล ความคับข้องใจ ความสับสน ความเป็นตัวของตัวเองในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อที่จะสื่อออกไปกับผลงานศิลปะนั้น ๆ

ปัจจัยของสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ที่มีผลต่อความคิด การรับรู้ ที่มีบทบาทในการนำมาสร้างผลงานทางศิลปะ

ปัจจัยทางด้านศิลปะ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ของการสร้างงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นเส้น สี วัสดุ คนตรี ทำทางการเคลื่อนไหว ตลอดจนองค์ประกอบแห่งศิลป์ต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมา

การสร้างสรรค์งานศิลปะ หมายถึง การขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างผลงานศิลปะหลังจากเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

- การสร้างแนวความคิด คือ ขั้นตอนที่เกิดขึ้นจากการเกิดแรงบันดาลใจจนเกิดการกลั่นกรองเป็นแนวความคิด จะมีลักษณะเนื้อหา หรือเรื่องราวที่ชัดเจนที่ต้องการนำเสนอ
- การแสดงออกทางรูปผลงานศิลปะ คือ ขั้นตอนในการคิดที่จะนำเสนอแนวความคิดต่าง ๆ ให้ออกมาในรูปของรูปผลงานทางศิลปะที่จะออกมาว่ามีลักษณะ รูปแบบอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ได้ทราบเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะของสรรพสิ่ง สีสัน
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักศึกษาและผู้สนใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ